

מדינת ישראל

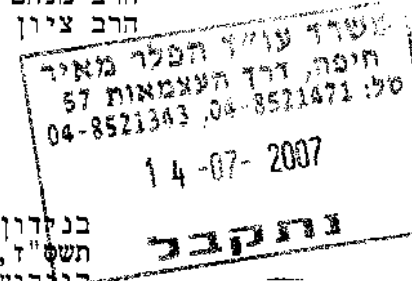
בית הדין הרבני הגדול

תאריך: 2/11/2007

ב"ה

בפני כבוד הדיינים:

הרב חגי איזרר - דיין , יו"ד
הרב מנחם חשאי - דיין
הרב ציון אלגרכלי - דיין

פ ס ק ד י ן

בנדון לפנינו התקיים ערעור על פס"ד של ביה"ד האזורי מתאריך א' בתמוז תשס"ז, לפיו לאחר העיון מחליט בית הדין לדחות את הבקשה וקובע שהסכם הגירושין אשר קבל תוקף של פס"ד שריר וקיים.

לטענת המערערת היתה שרויה בזמן החתימה על הסכם הגירושין במצב נפשי קשה ואלכוהוליסטית כטענת המשיב בכתב התביעה, וכתוצאה מכך לא היתה בררת דעת ובעלת גמירות דעת לחתימה על הסכם גירושין המקפח אותה בצורה משוועת כאשר לפי ההסכם כל הרכוש עובר לבעלותו של הבעל למעט פכים קטנים שקבלה האשה המתבטאים בתשלום חובות האשה בעסק וכו'. כמו כן נטען שהוטעה האשה ולא הבינה משמעות תוכן, ההסכם בשל התמקדות המשיב שבהסכם הגירושין תשתחרר האשה מנטל החובות הרובץ על החנות בגלל התנהלות כושלת ולא חשבה שאכן הזכריות בנדל"ן עוברות למשיב, והמצג שהוצג ע"י המשיב טרם חתימה על ההסכם היה מצג שוא לפיו לא מסתרת שום כוונה רצינית מאחורי ההסכם לביצוע אלא לפטור את האשה מחובותיה, והצדדים התכוונו שלאחר הגט ימשיכו ביחד וכל הגירושין היו למצג שוא. והמשיב מאשר טענה זו בעובדא שאחרי הגט המשיכו לחיות ביחד. ובאשר להשחית התביעה לביה"ד בדבר אין לראות בכך מחילה על זכויותיה מאחר וכל השנים היתה במצב נפשי קשה ולא התפתה לכך. כמו כן יש לציין שבחומר שהוגש לביה"ד, שורכבה גם טענת אונס לפיה המערערת היתה אנוסה בשל לחץ החובות לזיתור על זכויותיה.

לאחר העיון נראה לדחות כל הטענות דלעיל עיין בחו"מ סי' ר"ה סעיף כ"ב השיכור מקחו וממכרו ממכר ומתנותיו קיימות. ואם הגיע לשכרותו של לוט והוא העושה ואינו יודע מה עושה אין מעשיו כלום, והרי הוא כמו השוטה. וכן פסק הרמב"ם בהלכות מכירה, ולכן גם אם נניח שהיתה אלכוהוליסטית מ"מ לא נטען שהמדובר בשכרותו של לוט, וגם חזקה על ביה"ד שאישר את הסכם, שלו היתה במצב הזה היה מודע לכך, ולא זו בלבד שהאשה לא התנהגה באופן פסיבי בזמן חתימה על ההסכם אלא האשה היתה פעילה ונעשו תיקונים בהסכם והאשה אשרה אותם בחתימתה.

ויש לדון מהו הדין כשמסופקים אם הנותן הגיע לשכרותו של לוט אם המתנה קיימת וברור שהספק לא מתייחס לנידו"ד מאחר ולא נטען שהיתה בזמן מהזמנים כשכרותו של לוט. עיין בתשבץ ח"ג קס"ז דכל היכא ואיכא לספוקי אם נתישבה דעתו או לא ככל כה"ג הוי יורש וודאי ומקבל מתנה ספק ועיין כתונת יוסף שהמדובר כשנסתקפו בשעת המתנה עצמה ועי"ש שכ' דהיכא דשוטה (שכור) באקראי לא שדינן מיעוטו בתר רובו, דתלינן שהיה שפוי ככדורב הימים. באופן שאין בדל של ראייה שהאשה היתה במצב שכרות של לוט וחזקה על הדין שאישר ההסכם תוך ציון בפרוטוקול שברצונם הטוב חתמו על ההסכם אשר הבינו את משמעותו.

כאשר לטענה של הטעיה אין שום ראייה שאכן היתה הטעיה. מה גם הצדדים חיו בנפרד, והאשימו אחד את השני באשמות קשות, וחיו בנפרד, וריב ומדון מנת חלקם, כך שיש לראות בטענה הזו היתממות תלושה מן המציאות שההסכם והגירושין היו כמצג שוא, ע"מ שהבעל יטפל בחובות בשל כישוריו לטפל בבעיות מסוג זה.

כמו"כ נטען כפי ב"כ המערערת מתנה בטעות בנוסף למושג הטעיה שהוזכר כדבריו, שהם שני מושגים שונים במהותם, כאשר המכוון בהטעיה במצג שוא המופעל ע"י הצד שכנגד לעומת טעות שלא ידוע לו מצב עובדתי בזמן הנתינה

שהתגלה לאחר מכן. וכאן יכולה להיות הטעות שלא ידעה האשה גודל הזכויות שנתנה לו, אחרת לא היתה מסכימה. גם טענה זו קשה לקבלה דעיין בטור שהביא תשובה לגאון וז"ל דמחילה בטעות דלא מוכחא מילתא ובטעות. (אולם כל שיש לומר דהויא אומדנא דמוכח טעותא הויא לה מחילה בטעות).

ובנידו"ד יש להסתפק ולומר דהויא אומדנא דמוכח טעותא מאחר והבעל רצה להתגרש ואם ידעה מגודל הזכויות שמעבירה לא היתה מסכימה אלא שלענ"ד נראה שהטענה הזו היא תלושה. מאחר וי"ל שמכיון שהיה באפשרותה לברר גודל הרכוש ולא בררה מתנתה מתנה.

ומה שנטען טענת אונס שבגלל החובות נתנה, ראיתי מ"ש בנימוקי ביה"ד קמא, דהו"ל הסכם גרושין כמכר, מאחר והבעל קבל עליו חובות חנות האשה, ותלוייהו וזבין זביניה זביניה, אא"כ נתנה מודעה, לענ"ד בנידו"ד א"צ לכך, דעיין בחו"מ סי' ר"ה שאם אנסוהו בע"ח ומכר קרקע, הו"ל אונסא דנפשיה ולא נחשב אונס. ויש סוברים שאפ' מכרה לבע"ח עצמו עיין כתונת יוסף.

[ומה שנטען שהאשה הוטעתה ע"י הבעל, לענ"ד כל שחתום שטר אין לערער תוקפו בדברים שאין להם זכר למו ועיין פד"ר בעמ' בנידון אחד שטען על שטר כתובה שגודל הסכום נכתב ע"ד הלואה שיקבל מהאשה ונפרעה ההלואה לאחר מכן ובכך מתקזזת ההלואה שכתב שמכיון שהחייב ברור אין לבוא בספקות שאין זכר למו לערער תוקפה של הכתובה וכן בנידו"ד לעורר ספקות שאין זכר למו שהמצג היה מצג שוא לא מתקבל על הדעת ואין ספק מוציא מידי ודאי מחייב ברור].

יצויין שמה שהוזכר בנימוקים, שאם מדובר במתנה יש צורך במודעה, לענ"ד במתנה כאשר יש אומדנא כלשהיא לבטל המתנה, הו"ל כגילוי דעת וא"צ במודעה. וכמ"ש הרמב"ם לעולם אמדינן דעת הנותן. ובנידון דידן לאור הפער העצום בין מה שקיבל הבעל למה שקיבלה האשה ויש להניח שהאשה לא התכוונה לתת לו ידעה גודל זכויות הבעל, יצויין גם שאם נחשיב כל הסכם גרושין כשכירות פועלים כלומר שהבעל נשכר לה בזכויות שנתנה לו שאז יש לבוא בטענת אונאה ומעשה הגט נחשב כקבלנות ובקבלנות יש אונאה. עיין חו"מ הל' הונאה. כמו כן נראה לפי התיק שלו שהאשה היתה תובעת גירושין היה מקום לחייב הבעל בגט בגלל שהיה לו קשר עם אחרת שאז מדיני שכירות הו"ל כטול דינר והעבירני ואין לו אלא שכרו. ועכ"פ מצוה לגרש לאור הפירוד הממושך ביניהם - ובמצוה אין לו אלא שכרו.

ולכן מאחר ולא נקבע חיוב על הבעל לגרש ולא נקבע שיש מצוה ורק תיאורטית ניתן לומר שיש מקום לחיוב או למצוה.

יש לפשר ולחייב את המשיב לפצות את האשה ולתת לצדדים אפשרות לפשרה מוסכמת אחרת ביה"ד יכריע בפשרה.

(-) ציון אלגרבל

בפנינו הוגש ערעור על פסק דין של ביה"ד האזורי בחיפה מיום א' בתמוז תשס"ז (17.6.2007), לפיו מחליט ביה"ד לדחות הבקשה של התובעת לביטול הסכם הגירושין מיום כ"ז תש"ס (30.7.2000) וקובע שהסכם הגירושין קיבל תוקף של פסק דין שריר וקיים.

על כך הוגש ערעור.

ב"כ המערער טוען כי ההסכם נעשה תוך הטעיה וניצול חולשתה ומצבה הנפשי הקשה לפי ההסכם המשיב מקבל הכל והמערערת לא רק שאינה מקבלת דבר, אלא מקבלת את כל החובות וזה לא סביר שנעשה מרצונה, אלא מתוך אמון במשיב שאמר לה שההסכם נעשה לצורך החובות ולא היתה כאן חתימה מרצון מתוך ידיעה והסכמה ומחילת האשה על ההסכם היתה בטעות וההסכם בטל.

כמו כן טוען כי בעת החתימה על ההסכם היתה תחת השפעה של אלכוהול כטענת המשיב בכתב התביעה שלו לגירושין, לכן טוען שיש לקבל הערעור ולהורות על ביטול הסכם הגירושין.

ב"כ המשיב טוען כי המערערת קיבלה לפי ההסכם את הרכב, המוניטין של

החנות ואת המלאי. כמו כן טוען גם אם הית המערערת שותה משקאות אלכוהוליים זה לא כל הזמן. בעת החתימה על ההסכם היתה בדעה צלולה ויודעת על מה חתמה ולכן טוען שיש לדחות את הערעור.

הנה תנאי ראשוני המנחה אב בית הדין הוא לא לתת יד לשבירת ההסכם שאושר ע"י ביה"ד וגם קיבל תוקף של פסק דין, אלא לשמור על רוח וכוונת ההסכם לקיימו במידה שלא יהא נוגד את ההלכה.

מתוך החומר שבתיק עולה כי ביום כ"ז בתמוז תש"ס (30.7.2000) הופיעו הצדדים בפני בית הדין והציגו הסכם גירושין והצהירו כי רוצים להתגרש, וכי קראו את ההסכם בעיון רב. ידוע להם תוכנו ומבקשים מביה"ד לאשרו וליתן לו תוקף של פסק דין.

ביה"ד אישר את ההסכם ונתן לו תוקף של פסק דין.

בתאריך 27.4.2005 הגיש ב"כ האשה בקשה לביה"ד לביטול הסכם הגירושין בתאריך א' בתמוז תשס"ז (17.6.2007) ניתן פסק דין ע"י ביה"ד האזורי שדחה את הבקשה לביטול ההסכם, וקבע שהסכם הגירושין שריר וקיים. נימוקים הלכתיים צורפו לתיק.

טענותיו של ב"כ המערערת לביטול ההסכם לגירושין הן:

האשה היתה במצב נפשי קשה ולא חתמה מתוך הסכמה וידיעה גמורה. ההסכם אינו סביר שהאחד מקבל את הכל והשני אינו מקבל מאומה רק חובות.

הטענה שהאשה במצב נפשי קשה ולא חתמה מרצון, טענה זו עומדת בניגוד לדברי הצדדים בפני ביה"ד כשהופיעו בפניו לאישור ההסכם הודיעו שקראו את ההסכם וידעו את תוכנו וביקשו לאשר את ההסכם. טענה זו נאמר באיחור רב ולא היה כל גילוי דעת של האשה שחתמה שלא מרצון על ההסכם. ואין בסיס עובדתי לטענה זו.

כמו כן הטענה שהאחד מקבל והשני מקבל רק חובות ולכן ההסכם אינו סביר גם טענה זו אין לה בסיס ואינה נכונה.

בהסכם הגירושין בסעיפים א, ב' כתוב:

הדירה הרשומה על שמם ... תרשם לבעלותו הבלעדית של הבעל.

ההלוואות שנצברו ונלקחו ... + משכנתא ממשכן ... יחולו על הבעל, והאשה משוחררת מהתחייבויות אלה עם העברת הדירה ע"ש הבעל.

כן סוכם ... שהאשה משוחררת מכל ההתחייבויות של חב' שיא מוצרי אלומניום בע"מ לבנקים וספקים.

בסעיף ו' כתוב, הננו להדגיש שכל יתר ההתחייבויות שחלים על החנות של האשה, ישולמו ישירות ע"י האשה.

מן האמור בהסכם נראה בבירור שרק החובות על החנות אותה ניהלה האשה ישולמו על ידה ויתר החובות על הדירה והעסק של אלומיניום ישולמו רק ע"י הבעל, ואין זה כטענת ב"כ המערערת.

כמו כן יש לציין כי הצדדים התגרשו לפי ההסכם. ההסכם מומש ובוצע. הדירה הועברה ע"ש הבעל. העברת חלקה של האשה בדירה ע"ש הבעל לא תתכן ללא שיוף פעולה והסכמה מצד המערערת.

לאור האמור צדק ביה"ד שדחה את הבקשה לביטול ההסכם וקבע שההסכם הוא שריר וקיים.

לאור כך נראה לי לדחות את הערעור.

(-) מנחם חשאי

ראיתי מה שכתבו חברי הרה"ג שליט"א, וכמו"כ ראיתי נמוקי ביה"ד האזורי

ונוכחתי שהם העמיקו והרחיבו הן בנתוח העובדות והן בברור ההלכתי.

ברצוני להתייחס רק לנקודה אחת מחדשת שהעלה הגר"צ אלגרבלו בסוף נימוקיו. שם כתב שהיות שאילו היתה מוגשת תביעת גרושין על ידי האשה קרוב לודאי שהיתה זוכה והיה מוטל על הבעל חיוב גט בשל קשריו המתמשכים מחוץ לביתו.

אילו היה מוטל חיוב גט יכולה האשה לטעון משטה הייתי בכך בכל ההסכם כי אתה מחויב ממילא לגרש. והיתה יכולה לומר שההפרש הגדול בזכויות שבהסכם הם בגדר השטאה.

הנחתו של הגר"צ היא נכונה א"כ חלק גדול מהסכמי הגרושין ניתן לעקרום לאחר הגרושין וזה יכול לגרום גם חששות לכשרות הגיטין שנשענו על ההסכם.

הרעיון הנ"ל העלה ע"י הגר"ב בארי בכנס הדיינים ובבטאון של ישיבת כרם דיבנה.

ויש לדון בזה מכמה טעמים:

א. כאשר מדובר בהצלה של רופא או בהעברת הנהר הרי מי שמצווה בהצלה החובה שלו להציל היא מוחלטת ולכן יכול הניצול שהבטיח שכר לטעון משטה אני בכך.

אבל מי שמחויב בגט יכול הוא לדעת מהרשד"ם והב"י להתנות תנאים (שהאשה יכולה לעמוד בהם) וכאשר האשה מסכימה לתנאים או יתכן שגם החולקים על מהרשד"ם מודים שהוא יכול להתנות את דרישותיו מכח תנאים המגבילים את חיוב בגט וא"כ אין כאן חיוב גט מוחלט כדי שתטען משטה אני בכך.

ב. הסכם שנעשה או אושר בכ"ד אין בו טענת משטה אני משום שעשיה בפני בי"ד אי אפשר לטעון ט' השטאה כמו במודה כלי "אתם עדי" שיכול לטעון משטה וכו' אבל אם תבעוהו בכ"ד והודה בפני בי"ד אינו יכול לטעון משטה הייתי בכך. ובפרט כאשר ביה"ד נדרש לאשר הסכם ולתת לו תוקף של פס"ד הרי זה שולל את כח ט' השטאה.

ג. בד"כ הצד המתחייב בכספים בהסכמי גרושין מקבל גם זכויות ממוניות שאינן נובעות מחיוב הגט. ולכן גם אם נאמר שהגט אינו נתינה לאשה כיון שהבעל חייב בו על פי דין ולכן יכולה לטעון על מה שהתחייבה כנגד ט' השטאה, מ"מ הדברים האחרים שהוא מתחייב בהסכם כגון מזונות ילדים (בסכומים שמעל שעור חובתו) או זכויות במטלטלין שלו וכיו"ב שאינם חייב בהם - וכנגדן מתחייבת האשה סכומים לבעל שוב נופלת טענת השטאה, מכיון שהסכומים שהאשה מתחייבת הם לא רק כנגד הגט (שלגביו יש חיוב לבעל) אלא גם כנגד רכוש או ממון או זכויות אחרות שהבעל מתחייב לאשה ואינו חייב בהן.

ד. אמנם מי שמודה בלא "אתם עדי" אינו צריך לטעון השטאה אלא בי"ד עצמו רואה פגם בהודאה אבל מי שחותם על הסכם ובי"ד נותן לו תוקף פס"ד בודאי צריך לטעון השטאה, ואנו מעצמנו לא חוששים להשטאה אחרי שבי"ד אישר ונתן תוקף של פס"ד. במקרה שלנו לא טענה האשה טענת השטאה כלל.

ה. במקרה דידן כבר הועברה הדירה ע"ש הבעל והוא לקח הלוואה במשכנתא שנרשמה על דירה זו ובסכום הכסף שקיבל בהלוואה פרע חלק מתובות החנות.

עכ"פ כיון שהאשה העבירה לו את הבעלות על הדירה וזה גם היה לטובתה כיצד תבוא לאחר זמן לטעון משטה הייתי בכך.

כב' הגר"צ אלגרבלו המשיך לחדש להלכה למעשה שעל יסוד סברתו בענין טענת השטאה (למרות שהטענה כאן חלושה משום שבי"ד בפועל לא חייב את הבעל וגם

האשה לא דרשה זאת) יש צורך לפשר על פצוי לאשה, אולם לאור הדברים הנ"ל נראה שאין צורך לפשר וביה"ד מחליט ברוב דעות שהערעור נדחה.

אין צו להוצאות.

(-) חגי איזירר

לאור האמור לעיל מוחלט: הערעור נדחה.

פס"ד ניתן ברוב דעות.

ניתן ביום כ"ו ניסן תשס"ח
(01/05/2008)

(-) ציון אלגרכלי
דיין

(-) מנחם חשאי
דיין

(-) חגי איזירר
דיין

העתק מתאים למקור

הרב עזריאל אבן-חן
המזכיר הראשי

('דחת' - מיטל ט - 09/07/2008)